

HIÁNYPÓTLÓ ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓK

Dénes Eszter

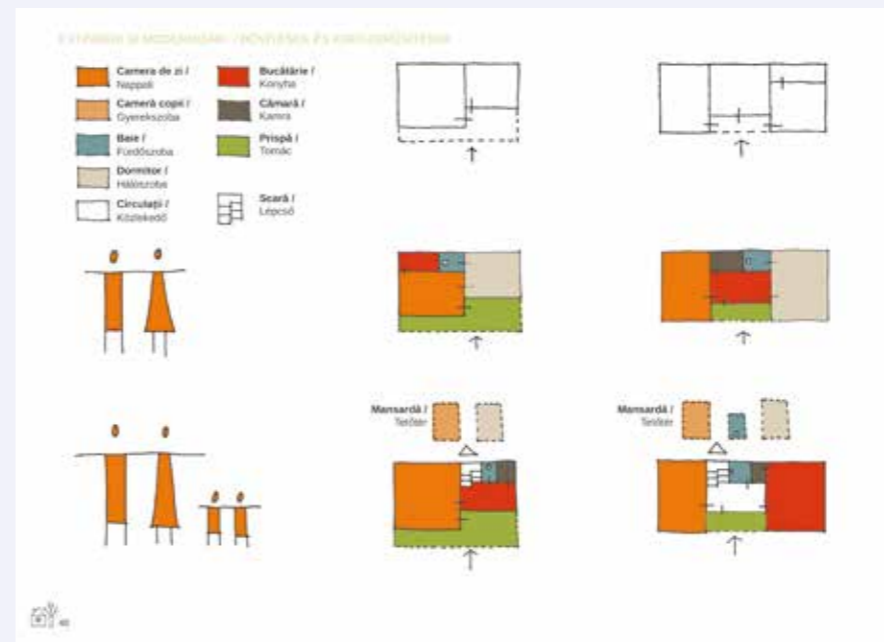
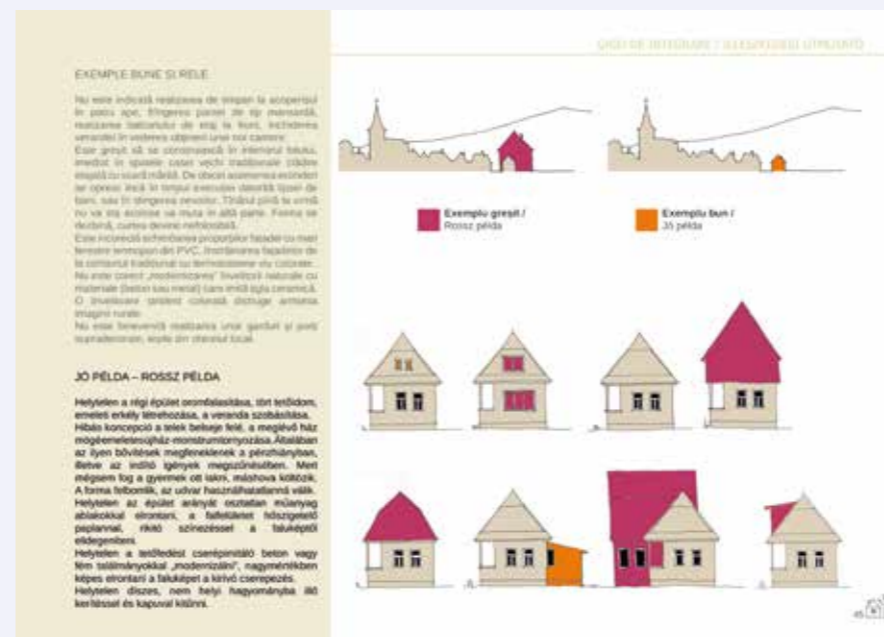
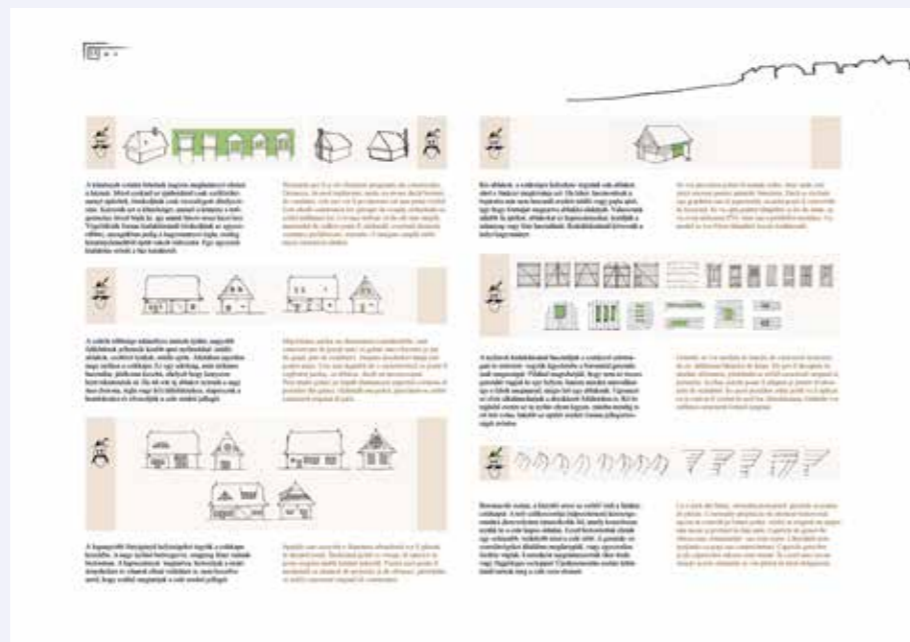

Építetörökség-védelmi kerekasztalt szervezett 2015. július 17-én a Csík-Gyimes Natúrpark Egyesület, a Pogány-Havas Kistérségi Társulás, a Felcsík Kistérségi Társulás, a Csík Leader Egyesület és a Cultura Nostra Egyesület Mádéfalván, melynek keretében bemutatták a *Csűrök újrahaznosítása* és a *Falusi ház bővítése* c. hiánypótló kiadványokat. „A hagyományos falusi mezőgazdaságon alapuló életmód szerves folytonosága megszűnt. A hagyományos állattartás és családi gazdálkodás átalakulóban van, a helyi mesterségbeli tudás, amely ezeket a csűröket létrehozta, eltűnően van. A falusiak a saját örökségüket, csűrjüket gyakran nem tartják megbecsülendő értéknek. A terveket engedélyező hatóság nincs felkészülve a csűr mint helyi épített örökség védelmére, és nincsen számára erre megfelelő jogszabály sem. Szeretnénk felhívni a csűrtulajdonosok figyelmét arra, hogy milyen érték van a kertjükben. Mi azokkal a csűrökkel foglalkoztunk, amelyeket gazdasági célra már nem használnak. Bejártuk a településeket, dokumentáltuk, osztályoztuk a csűröket. Felvontattuk jó példákat, ötleteket kihasználatlan csűrök szakszerű felújításához, átalakításához, újrahaznosításához. Igyekszünk segíteni abban, hogy olyan újat alkossanak, ami a régi jellegzetességeket megtartja” – mondta a rendezvé-

nyen Esztány Győző építész, az összeállítás egyik szerzője. Az ingyenesen elérhető kiadvány A4-es formátuma elsősorban népszerűsítő jellegű, mely jó példákat, közérthető tervezési segédletet tartalmaz. Az A3-as formátum elsősorban az építésznek és a döntéshozóknak szól, tartalmaz történeti-néprajzi áttekintő fejezetet, a tervezési segédlet mellett gazdag fotó- és rajzi anyag kíséretében ismerteti a formai és anyag-

használati jellegzetességeket, a felületkezelési technológiákat, a célokat és különböző stratégiákat. „Fontos, hogy a végeredmény szakszerű és elegáns legyen. Egy olyan megoldás, amely jó a gazdának, és továbbviszi a múlt értékeit. Egy olyan megoldás, ami újat teremt, megférve a réggel, megtartva a jellegzetes faluképet és a székely tájat” – olvashatjuk az előszóban. A *Csűrök újrahaznosítása* c. kötet szerzői Esztány Győző, Radev Gergő, András Szilárd, Furu Árpád, Rodics Gergely. Meggyőződésük, hogy a kulturális építészeti örökségben nagy erőforrások rejlenek, amelyek a természeti és környezeti adottságokkal együtt a térségfejlesztés alapját képezhetik. A csűrök újrahaznosítása, élővé tétele olyan érték-többletet hordoz, amely az örökségvédelem túl egy magasabb szintű életminőség megteremtéséhez is lehetőséget nyújt.

A *Falusi ház bővítése* című kiadvány célja a még fellelhető hagyományos csíki, kászoni, gyimesi lakóházak, telkek rendszerének értékelése, feltárva múltbeli alkalmazásukat, bizonyítva mai használhatóságukat. A Tövissi Zsolt, Biró Z. Zoltán, Bogos Ernő és Faragó Melinda által összeállított útmutató öt tematikus fejezetet tartalmaz. Az első rész bemutatja a régiókban fellelhető típusokat. A hely ismertetése, a falu

MUCH-AWAITED ARCHITECTURAL GUIDES (DESIGN GUIDE)

In Mádéfalva (Transylvania, Romania), a couple of bilingual publications were published within the framework of built heritage conservation efforts. Besides cataloguing the traditional rural homes and barns of the region, the integrative publications entitled *Csűrök újrahaznosítása* (Finding a New Use for Barns) and *Falusi ház bővítése* (Extending Village Homes) wish to serve as inspiration for the licensing authority, the planners and the principals for the innovative, yet value-preserving renovation and transformation.

fejlődésének és a típusok kialakulásának rövid történeti áttekintése nélkül nehezen érthető ugyanis a hagyományos örökség valódi értéke. A második fejezet a helyes bővítési irányokat tárgyalja, különböző használati igényekre vázolja fel azokat a magartartási formákat, melyekkel a falukép nem sérül. A harmadik kitér a változó társadalmi igényekre, ismertette a régi önfenntartó életmódot és annak a lakóházzal szemben támasztott igényeit, majd a hagyomány elhalványulásával és az új életvitellel a lakóházzal kapcsolatos mai elvárások alakulását. Az utolsó két fejezet az illeszkedést, illetve az alaptípusok igények szerinti átalakítását mutatja be az értékes faluképi környezetben. A kötet sematikus, közérthető ábrákat tartalmaz az észszerű értékmentartó korszerűsítések és bővítések lehetőségeiről. „Jogos lehet az elvárás, hogy egy ilyen kötetet végül megvalósult, mintaértékű példák illusztráljanak. Sajnos az ilyenek ma még nem általánosak. Helyesen felújított régi házat már szerencsére gyakrabban látni, de a bővítés ritkán sikerül jól. Reméljük, hogy az útmutató segíteni fog hagyományos házaink felértékelődésében, és hosszabb távon inspirálja lesz a majdani jó, követendő példáknak” – olvashatjuk a kötet utószavában.

A magyar és román nyelven megjelenő kiadványok ingyenesek. A közeljövőben építésznek szóló rendezvényeken és Tuványoson fogják népszerűsíteni a köteteket, a polgármestereken keresztül eljuttatják valamennyi önkormányzathoz, a kistérségi társulások honlapján pedig elektronikus formában lesznek elérhetőek.

Csobotfalva – Lakóház
Építész: András Szabolcs

Ez az épület eredetileg garázs és raktár funkcióra készült 2005-ben, végül 2014-ben irodaháznak alakították át. Külsőjét tekintve hordozza a téglacsűrökre jellemző díszítéseket, megmaradt a falfelület-nyílás aránya is. A kéményt a tetőgerinchez közel helyezték el, fejezete összhangban van a tetővel. Az épület belsejében megmaradtak a reprezentatív nagy terek. Az egyszerű belsejt minőségi anyagokkal, valamint kézzel rakott kályhakkal gazdagították.

Kászonjakabfalva – Irodaház
Építész: Esztány Győző

A Csobotfalva egyik apró zsákutcájában található csűrűt hétvégi házzá alakították át. Természkő lábazata, valamint látszó, eredeti boronafala a csűrű eredeti jellegét hivatottak megtartani. Az új helyiségek igényeinek megfelelően több új nyílást is vágtak, bár geometriájuk és szimmetrikus elhelyezésük nem feltétlenül követendő példa. A hátsó deszkázott teraszt az igény alakította ki, de nem zavaró. A belső terek a csűrű eredeti térszervezését követik. Kialakításukban a kortárs formálású falak és a mennyezet rétegelt fenyőlemezrel burkoltak.

Csíkdelne – Lakás és közösségi csűr
Építész: Esztány Győző

Ebben az esetben két új funkciót is magában foglal a felújított csűr. A valamikori istálló helyén egy lakást, fölötté pedig vendégszobákat alakított ki a tulajdonos. Az épület másik felében a csűrköze és odor helye szakmai, kulturális és művészeti nyári rendezvényeknek ad helyet. Az átalakításnál törekedtek a csűr eredeti formáját megtartani, kis nyílásokat használtak, ami a csűr megjelenéséhez jól illeszkedik. Amit lehetett, azt megtartották, a szükséges, új nyílászárókat formájukban és színükben is a régiekhez igazították. A valamikori csűrhíja helyén kialakított vendégszobák bevilágítását a hézagosan deszkázott oromfal rejtett ablakaival oldották meg. A kibillentett tetősík alatti ablaksor szintén erre szolgál, bár kissé nagy a tömege a tetőfelülethez képest, a hagyományos anyaghasználatnak és egyszerű ablakosztásnak köszönhetően mégsem hivalkodó. A jobb oldali színajtó helyére üveges teraszajtó került, mely bőséges természetes fényt biztosít a szobához. Eléje deszkázott, fedetlen terasz került. A belső terek berendezése, hagyományos bútorzata jól kiemeli a csűr egyszerű falusi karakterét.

Lázárfalva – Községi csűr
Építész: Dékány Diána

Ez a birtok az András Alapítvány szervezésében évente több nyári tábornak és rendezvénynek is helyet ad. A telken lévő csűr is gazdagítja a tevékenységek és lehetőségek skáláját. A földszinten a nagy csoportos foglalkozásoknak engedtek teret, a tetőteret pedig egyszerű diákszállásnak rendezték be. Remek példája a kis költségvetésű és leleményes felújításnak. Az óriási csűrajtó közvetlen kapcsolatot teremt az udvarral.

